

Täysistunto

Torstai 29.11.2018 klo 16.00—18.17

2.2. Suullinen kysymys nuorten aikuisten mielenterveyspalveluista (Li Andersson vas)

Suullinen kysymys SKT 194/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tähän aihepiiriin, mielenterveys ja nuoret, on myös vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kysymys. Edustaja Andersson.

Keskustelu

16.11 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Mielenterveysongelmat koskevat myöskin laajaa joukkoa nuoria aikuisia, ja on arvioitu, että esimerkiksi masennus on ihan keskeinen syy siihen, että monet nuoret aikuiset jäävät työkyvyttömyyseläkkeelle.

Erityisesti nuorten aikuisten kohdalla ongelmaksi nousi esille se, että palveluiden piiriin pääseminen kestää liian kauan. Jos esimerkiksi nuori aikuinen päättää hakea apua masennukseen, pitää hänen ensin saada aika terveyskeskukseen, minkä jälkeen pitää saada lähete psykiatrille tai psykiatriselle sairaanhoitajalle saadakseen diagnoosin, minkä jälkeen voi vielä kestää useampia kuukausia ennen kuin pääsee esimerkiksi Kelan korvaamaan kuntouttavaan psykoterapiaan. Pahimmassa tapauksessa voi siis mennä jopa vuosi siitä hetkestä, kun ihminen päättää hakea apua, siihen, kun hän on kunnolla meidän palvelujärjestelmän piirissä. Arvoisa ministeri Saarikko, minkälaisia suunnitelmia hallituksella on nopeutukseen mielenterveyspalveluiden piiriin pääsemistä?

16.12 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kansallisen mielenterveysstrategian yhtenä keskeisimpänä painopisteenä ovat nimenomaan lasten ja nuorten palvelut. Se kytkeytyy maisemaan, jossa sosiaali- ja terveyspalvelut tullaan järjestämään uudella tavalla, ja siihen maailmaan, jossa uskon, että on laaja tuki uudistetulle mielenterveyteen liittyvälle lainsäädännölle, jonka kyljessä kulkevat myös päihdehuoltoon liittyvät kysymykset, ja tuo lainsäädäntö on tavoitteellisesti sellaista, jossa sosiaali- ja terveyspalvelut aidosti kulkevat kokonaisuutena.

Tämä mainitsemanne kohderyhmä oli yksi keskeinen syy myös siihen, miksi hallitus halusi Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöön liittyvän erillISRatkaisun ja vieläpä laajentaa sitä yliopisto-opiskelijoista ammattikorkeakouluopiskelijoihin, halusi siis, että se olisi yhdenvertaista kaikille opiskelijoille juuri siitä syystä, että tämä YTHS:n, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön, erityisosaaminen kytkeytyy mielenterveyspalveluihin ja myös niiden ajantasaiseen saatavuuteen. Sosiaalipsykiatrian professori Sami Pirkola [Puhemies koputtaa] johtaa tätä mielenterveysstrategiaa, ja juuri palveluketjun parantaminen on hänen fokuksensa [Puhemies: Aika!] ytimessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

16.13 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on tietenkin ilahduttavaa, mutta on syytä huomioida myöskin, että kaikki nuoret aikuiset eivät ole opiskelijaterveydenhuollon palveluiden piirissä, ja siksi pitää saada myöskin julkinen palveluketju toimimaan nykyistä paremmin.

Toinen ongelma liittyy myöskin psykoterapian saatavuuteen erityisesti pienituloisille, niin kuin nuoret aikuiset usein ovat. Vaikka Kela korvaa ison osan kuntouttavan psykoterapian kuluista, niin nämä omavastuut, jotka jäävät jäljelle, kasvavat kuitenkin helposti liian isoiksi varsinkin pienituloisille. Vasemmistoliiton tietoon on myöskin tullut sellaisia tapauksia, joissa Kela ei korvaa ja huomioi psykoterapian omavastuuosuuksia esimerkiksi toimeentulotukea myönnettäessä.

Joten, arvoisa ministeri Saarikko, miten aiotte parantaa psykoterapian saatavuutta erityisesti nuorten aikuisten ja pienituloisten kohdalla? Ja tämä Kelan ratkaisukäytäntö toimeentulotuen osalta, pitääkö siinä huomioida näitä omavastuuosuuksia vai ei?

16.14 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Psykoterapia on tutkitusti toimiva hoitomuoto, ja Suomessa sitä käytetään myös paljon. Pitää kuitenkin tunnistaa, aivan kuten kysymyksessä kuvattiin, se ketju, jonka päässä on päätös Kelan kuntoutuspsykoterapiapäätöksestä. Se on erittäin vaativa ja raskas ja paljon sitoutumista vaativa palveluiden muoto, ja siltä osin ikään kuin tämä kahden erillisen kanavan malli on johtanut myös siihen, että Kelan pitkäjänteisiin, vaativiin kuntoutuspsykoterapiajaksoihin on päätyntä myös sellaisia palveluiden tarvitsijoita, joita olisi voitu auttaa nopeammin kunnan omalla päätöksellä lääkinnällisestä psykoterapiasta, jonka päätöksen voi tehdä myöskin oma sosiaali- ja terveydenhuolto kotikunnassa.

Mutta koska kustannukset menevät kahteen eri laariin, kotikunnan piikkiin tai Kelan piikkiin, niin tunnistamme, että tässä tapahtuu myös kustannusten pallottelua. Ja kun viittasitte kysymyksessänne aivan oikein hoitoketjuihin, tämän kohdan olen muun muassa tunnistanut yhdeksi, ja siksi ajattelen, että tätä kokonaisuutta myös rahoituksen osalta [Puhemies koputtaa] on järkevää soten jatkovaiheessa perata.

16.15 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunti psykologin luona viikossa ei auta, jos kaikki tunnit viikossa ovat täynnä ahdistusta. Mielenterveysongelmien kanssa kamppailevia nuoria ei saa jättää yksin ongelmiansa kanssa. Avun pitää olla lähellä ja helposti saavutettavaa. Niin kuin edustaja Salonen totesi, SDP julkaisi lokakuun alussa 16 kohdan toimenpideohjelman lasten ja nuorten mielenterveystilanteen parantamiseksi, ja tämä työryhmä toimi 18-vuotiaan Sara Holapan vetämänä. Me esitämme muun muassa, että matalan kynnyksen palveluita tulee kehittää muun muassa niin, että perhekeskusten, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon ja nuorisotoimen yhteydessä olisi näitä matalan kynnyksen palveluita, ja matalan kynnyksen netti- ja mobiilipalveluiden saatavuus pitää turvata ja niitä on lisättävä. Ministeri Saarikko, kysyn: mitä mieltä olette näistä esityksistä, ja oletteko tutustuneet tähän toimenpideohjelmaan?

16.16 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilahdun siitä, että sosiaalidemokraatit ovat Sipilän hallituksen linjoilla. [Naurua] Kaikki nuo mainitsemanne toimenpiteet ovat erinomaisia, ja kannatan niistä jokaista. Ilokseni voin myös todeta, että juuri tuonsuuntaista työtä Suomessa tällä hetkellä tehdään. Kaikkien yhteinen ymmärrys on siitä, että me tuhlaamme yhteisiä varoja auttamalla ihmi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

siä liian myöhään tai liian sirpaleisella tavalla. Siksi kaiken ytimessä pitää olla vanhemmuuden tuki, joka parhaimmillaan ja kaiken ytimessä tukee lasta, jonka kasvatusvastuussa vanhemmat ovat.

Tähän liittyy myös peruspalveluiden saatavuus. Tavoitteemme on koko sote-uudistuksenkin äärellä, että mielenterveyspalvelut olisivat tiiviimmin yhdistettynä ja kytkettynä siihen tavalliseen lääkäri- tai sairaanhoitajavastaanottoon. Esimerkiksi suomalaiset mielenterveyshoitajat tekevät erinomaista työtä, ja tuota resurssia jokaisen tulevan maakunnan kannattaa hyödyntää, ja mikä parasta, meillä on tieto, että tulevat maakunnat haluavat näin myös tehdä.

16.17 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ja niiden kasvu on todella hälyttävää, ja se on asia, mihin meidän täytyy yhdessä puuttua. On erittäin tärkeää, että me varmistamme riittävät resurssit. Nyt ongelmat ja läheteiden määrät ovat kasvaneet, mutta resurssit eivät ole kasvaneet samassa suhteessa, ja tämä täytyy ehdottomasti korjata. Myös maan eri osissa on erilainen tilanne, ja on selvästi alueita, missä hoitopääsy paljon vaikeampaa, ja näin ei saisi olla.

Tässä puhuttiin paljon siitä, kuinka tärkeää on puuttua asioihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Esimerkiksi varhaiskasvatus on paikka, joka pystyy tukemaan perheitä, ja siellä olisi mahdollisuus puuttua ongelmiin ajoissa. Mutta kuitenkin meidän koulutuspolullamme varhaiskasvatus on ainoa paikka, missä ei ole pysyviä psykologin palveluita tai kuraattorin palveluita. Onko hallituksella tahtoa tuoda nämä palvelut pysyvästi myös osaksi varhaiskasvatusta?

16.18 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kesänä eduskunta hyväksyi uuden varhaiskasvatuslain, joka painottaa ja alleviivaa lapsen etua ja lapsen edun ensisijaisuutta, ja se toi monia parannuksia varhaiskasvatuksen tulevaisuuteen ja varhaiskasvatuksen laatuun. Lain seuraava vaihe on jo käynnistymässä ja käynnistynyt, ja valmistelemme parhaillaan työryhmän asettamista pohtimaan näitä tuen kokonaisuuksia, että millaisilla rakenteilla on viisasta varhaiskasvatukseen tuoda lisää tukea erityistä tukea tarvitseville lapsille, jotta se painopiste avussa ja tuessa voisi olla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta esimerkiksi oppimisongelmia tai oppimisvaikeuksia voitaisiin tunnistaa jo ennalta ja jotta päiväkotitoimi voisi tulevaisuudessa entistä vahvemmin tukea vanhemmuutta ja ohjata avun lähteille, esimerkiksi vaikkapa perhekeskuksen tai neuvolan piiriin, jos perhe tarvitsee kokonaisvaltaisesti enemmän tukea. Eli seuraava vaihe on jo käynnistymässä ja tulossa, ja ammattilaiset tätä valmistelevat.

16.20 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! FinFamilla on meneillään kampanja, jossa todetaan, että joka neljäs lapsi on lapsiomainen. Tämä tarkoittaa siis, että joka neljäs lapsi elää perheessä, jossa vanhemmalla on mielenterveys- tai päihdeongelmia. Jos perhe tai lapsi ei saa apua tähän tilanteeseen, se johtaa yleensä siihen, että lapsesta tulee se, joka huolehtii vanhemmistaan tai vanhemmastaan ja perheestään ja koko arjesta.

Värderade talman! Barn blir ibland lämnade ensamma med sina föräldrar som har rusmedelsproblem eller mentala problem.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

Ja kysymykseni kuuluu: miten voidaan turvata, että niillä muilla aikuisilla siinä lapsen ympärillä olisi riittävästi tietoa, taitoa ja että he reagoisivat tähän tilanteeseen ja tarjoaisivat apua tälle lapselle, joka jää yleensä aika yksin?

16.21 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta Suomesta vuonna 2018 kertoo hyvää se, että eduskunnan suuri sali nytkin pääaiheenaan keskustelee kansalaistemme hyvinvoinnista myös mielenterveyden osalta. Se on erinomainen ilmiö, että me tunnistamme, että kansakunta, joka on saavuttanut paljon hyvää, on vajavainen siinä, että me emme ole tarpeeksi uskaltaneet puhua, ja liian usein mielenterveydenongelmat, pitkittyneet tai lyhyemmät jaksot, ovat olleet salattuja, vaiettuja tai vaikeita puheenaiheita. Se on ensimmäinen vastaukseni: että kun asioista uskalletaan puhua, silloin ehkä joku uskaltaa myös puuttua.

Ylipäätään ottaen lapsi mielenterveysongelmaisen aikuisen omaisena tai lapsen omat ongelmat muistuttavat meitä siitä, että täällä moneen kertaan keskusteltu alhainen syntyvyys johtaa siihen, että yhtään lasta ei olisi varaa menettää, kun lapsia syntyy niin paljon vähemmän. Joka ikinen tarvitaan tämän Suomen tulevaisuuden rakentamiseen.

FinFami mainittuna järjestönä [Puhemies koputtaa] ja monet muut [Puhemies: Aika!] tukevat juuri tuota aikuisten läsnäoloa lapsen arjessa, ja katson, [Puhemies koputtaa] myös järjestöjen suuntaan tässä kysymyksessä.

16.22 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Saarikko nosti todella tärkeän asian esille: lapsia syntyy Suomeen historiallisen vähän.

Aikaisemmassa puheenvuorossanne toitte hienosti esille myös vanhemmuuden tuen merkityksen. Lapsi tarvitsee vanhempiaan paitsi pikkulapsiaikana myös juuri murrosiän aikana.

On tärkeää, että meillä on yhteiskunnassa verkosto, joka auttaa silloin, kun tarvitaan, mutta on kaikista tärkeintä, että me teemme semmoisia asioita, joilla voimme ennaltaehkäistä perheiden, lasten ja nuorten pahoinvointia.

Ja tässä kysymys laajentuukin työelämäasioihin. Ministeri, mitä näette, että voimme tehdä, jotta työpaikoilla joustot, osa-aikatyö yleistyisivät [Sari Sarkomaa: Perhevapaa uudistus!] ja ylipäätensä lapsi olisi tervetullut myös työnantajan näkökulmasta? Koen, että tämä on hyvin tärkeä ulottuvuus, jotta meidän nuoret ja vähän vanhemmat aikuiset uskaltaisivat synnyttää — heillä olisi aikaa olla kotona silloin, [Puhemies koputtaa] kun lapsi on pieni, ja heillä olisi aikaa olla läsnä silloin, [Puhemies: Aika!] kun nuoruus kuohuttaa. [Timo Harakka: Eiks se olis perhevapaa uudistus?]

16.23 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä tunnistaa, että mielenterveysongelmista puhuttaessa emme puhu jostakin sellaisesta marginaalisesta joukosta, joka monilla mittareilla on yhteiskunnan huono-osaisempi vaikka talouden tai työelämän näkökulmasta, vaan tämä aihe koskettaa myös sellaista joukkoa, jota mielellään nimitämme yhteiskunnan hyväosaisiksi. Sellaisissakin kodeissa voi olla pahoinvointia, paljonkin pahoinvointia juuri elämän ruuhkavuosien keskellä.

Kysymyksenne alkuosa oli minusta oleellinen siltä osin, että me olemme tottuneet keskustelemaan lapsuuden tuesta varsin paljon ja oikeutetusti varhaisten vuosien kannalta,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

mutta kriittinen vaihe, nivelvaihe, on vaikkapa yläkoulun ja toisen asteen opintojen välissä, se, että vanhemmat eivät siinä kohti vetäytyisi kasvatustuustaan ja nuoren tuesta ja että omalta lapselta olisi työelämän pyörteessä aikaa kysyä, mitä kuuluu, miten sinulla menee, jotta voisi varmistua siitä, että asiat ovat hyvin eivätkä mielenterveysongelmat ainaakaan pahenisi. [Puhemies koputtaa] Kaikki palaa perustason palveluihin ja ennalta ehkäisevään vanhemmuudenkin tukeen.

16.24 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole terveyttä ilman mielenterveyttä. Kun puhutaan lapsista ja heidän mielenterveydestään, puhutaan Suomen tulevaisuuden kannalta ehkä yhdestä keskeisimmästä asiasta. Meillä paljon on hyvää tehty lapsi- ja perhepalveluissa, mutta meillä on systemaattinen virhe siinä, että hyvin usein, kun hoidamme esimerkiksi päihdeongelmaista tai mielenterveysongelmaista aikuisia, unohdamme, että hän saattaa olla vanhempi. Kun lapsi on otettu huostaan, niin hyvin usein jää perhe vaille tukea, ja tämän on myös Valtiontalouden tarkastusvirasto raportissaan osoittanut.

Kysynkin: mitä me vielä tällä vaalikaudella voisimme tehdä, että tukisimme vanhemmuutta? Jos me puhumme lapsesta, niin aina pitää puhua vanhemmista, ja vanhemmat ovat ne vastuulliset ja vahvemmat kantajat, jotka huolehtivat siitä, että lapsi voi hyvin. Mitä vielä tällä eduskuntakaudella voisimme tehdä, että palveluissa otettaisiin huomioon, että lapsella on vanhemmat, ja tuettaisiin sitä vanhemmuutta?

16.25 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys on laaja ja tärkeä ja muistuttaa ehkä siitä samasta kantavasta teemasta koko tässä keskustelussa: miten ihminen ja hänen lähipiirinsä olisi palveluissamme kokonaisuus. Yhä uudelleen ajattelen, että Suomi muodollisesti tarjoaa paljon hyvää, mutta kohtaavatko palvelut ja katsotaanko niissä kokonaisuutta ja samaan suuntaan.

Yksittäisenä onnistuneena esimerkkinä kokonaisuuden katsomisesta on palvelu, jossa tiedän edustaja Sarkomaan ja monen muun, muun muassa varapuhemiehen, tehneen hyvää työtä, joka liittyy päihdeäitejä koskevaan työhön yhteiskunnassa. Siihen eduskunta on useina vuosina halunnut kohdentaa lisävaroja. Me olemme saaneet ansiokasta tutkimustyötä sen vaikutuksesta, kun päihdeongelmainen nainen, tuleva äiti, onkin kohdattu myös sen äitiyden ja pienen vauvan hoidon näkökulman kautta, ja olen iloinen, että tämä hallitus päätyi myös suoraan tukemaan päihdeäitien kuntouttamiseen liittyvää toimintaa. Se on monen sinnikkään kansanedustajan pitkän työn tulos, mistä kuuluu kiitos heille.

16.27 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hiukan särähti tuossa aikaisemmin korvaan se, että on tärkeää, että näistä asioista puhutaan. Haluaisin kuitenkin vedota siihen, että ei ole tärkeää vain se, että näistä asioista puhutaan, vaan myös se, että toimitaan. Tämä on erittäin vakava ongelma. Ajatelkaa nyt, hyvänen aika: joka viides lapsi tai nuori, pahimmillaan joka neljäs lapsi tai nuori, kärsii mielenterveysongelmista. Ei siihen riitä selitykseksi, että tässä me nyt yritämme palveluverkkoa sotella parantaa. Ei kaikkea voi soten alle haudata. Mielenterveyslakihan kaatui ministeriössä käytännössä sen takia, että valmistelu petti. Enkä usko ollenkaan, että tämä tuli ministerille yllätyksenä. Nyt me olemme tilanteessa, että näin ei voi jatkaa näin tärkeissä asioissa.

Me olemme puhuneet todella paljon taloudellisesta kestävyysvajasta tässä salissa. Kuinka iso kestävyysvaje on se, että nämä lapset jäävät oman onnensa nojaan jatkossakin?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

[Puhemies koputtaa] Palvelut eivät ole sillä tasolla, että heitä pystyttäisiin auttamaan. [Puhemies koputtaa] Siksi vielä kerran vetoan ministeriin: olisiko vielä jotakin tehtävissä?

16.28 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Kiurun arvio siitä, mitä tuolle yksittäiselle tärkeälle lakiuudistukselle tapahtui, oli siltä osin oikea ja hyvin valitettava.

Samalla tietysti tunnistan, että olisi aina helpompi vastata, että tämä ja tämä pykälä muuttamalla Suomi muuttuisi. Mutta valitettavasti näin ei ole — siksi tylsähkön kuuloinen vastaus, jonka minulle antoi myös sosiaalipsykiatrian professori Sami Pirkola, jonka olen kutsunut vetämään tätä uudistustyötä, tätä isoa strategista ajattelua mielenterveyden tärkeystä. Hän toteaa näin, viitaten myöskin mainitsemiinne lukumääriin: ”Olisi virhepäätelmä tulkita paine erikoissairaanhoidon mielenterveyspalveluissa pelkästään jonkinlaisena pahoinvoinnin ilmentymänä, sillä kyseessä on ennen kaikkea systeemin ongelma, jolle voidaan järkevällä suunnittelulla ja kohtuullisella resursoinnilla tehdä paljonkin.” Häinkin palaa ajatuksissaan siis siihen, että voisimme löytää keinot auttaa ajoissa. Ja vaikka se ei vaadi pykälämuutosta, totean, että perhekeskustyö ja varhaiskasvatuksen ja sote-palveluiden yhtymäpinta on esimerkiksi yksi [Puhemies koputtaa] konkreettisimpia vastauksia, joita nyt voidaan antaa.

16.29 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tuotiin esille, että mielenterveyslaki ei ole pikapuoliin tulossa, ja tietysti tuolla katsojat ja kuulijat odottavat niitä konkreettisia toimenpiteitä. Kävin muutama viikko sitten Mielenterveysyhdistys Versossa tapaamassa nuoria, ja heillä, samoin kuin henkilökunnalla, oli kova huoli nimenomaan yhdistysten ja yhdistystoiminnan jatkosta. He toimivat paljon veikkausvarojen turvin ja samaten kuntien avustusten turvin, ja tässä on hyvin paljon eriarvoisuutta. Nyt tiedän, että valiokunnissa on niin sanottuja ”joulu lahjarahoja” jaossa, ja toivoisin, että näitä rahoja suunnattaisiin mielenterveystyöhön nuorten tueksi, koska tämä lainsäädäntö, jos se viipyy, niin me menetämme aina ja aina uusia sukupolvia.

Kysyisin ministeriltä: voisitteko te tukea erityisesti näissä valtiovarainvaliokunnan päätöksissä sitä, että laitetaan nuorille nyt apua ja tukea ja sitä rahaa, jolla sitä tehdään?

16.30 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meri, ne jaot ja rahat, joista puhutte, on kansanvallan ja eduskunnan käsissä, ja uskon, että teette niiden suhteen joka tapauksessa viisaita ratkaisuja. Totta kai tuen kaikkea sitä työtä, joka vahvistaa ajoissa puuttumista mielenterveyden ongelmiin ja voidaan myös iloita yhdessä siitä, että erityisesti vaikkapa veikkausvoittovaroista kohdennetaan paljon rahaa nimenomaan mielenterveysjärjestöille jo tänä päivänä, ja tätä työtä myös kunnat tukevat vaikkapa mielenterveyden klubitalotoiminnoilla ja muilla eri-ikäisten ihmisryhmien mielenterveyskuntoutujien tilanteen hoidolla.

Haluan tähän kysymykseen täydentää vastausta myös siitä, mitä tapahtuu kentällä. Oleellista on se, miten nämä tulevat maakunnat tulevat suhtautumaan ja tunnistamaan tämän ilmiön, joka liittyy lasten ja nuorten pahoinvointiin ja tähän palveluketjun ontumiseen. Olen ilahtunut siitä, että maakuntien kanssa käydyissä neuvotteluissa, valmistelukeskusteluissa valtaosa maakunnista on oma-aloitteisesti nostanut tämän esiin ja todennut, että tämä tulee olemaan erikoisala, siis psykiatria, sellaisena palveluna, joka halutaan tuoda perustason kylkeen [Puhemies koputtaa] nimenomaan sote-keskuksiin helposti saataville.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

16.31 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on jo moneen kertaan todettu, niin mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet tai ainakin ongelmiin haetaan entistä useammin apua. Mielenterveysongelmat, ahdistuneisuus ja masennus eivät ehkä ole meidän yhteiskunnassamme enää niin valtava tabu, ja minä pidän sitä erittäin hyvänä asiana, että lapset ja nuoret ja me aikuisetkin osaamme ja pystymme hakemaan apua. Se, mitä meidän pitää tehdä, on ehdottomasti reagoida resursseilla, reagoida siihen, että ihmiset pääsevät entistä helpommin, entistä nopeammin hoitoon ja saavat myöskin apua. Meidän pitää myös pystyä reagoimaan ennaltaehkäisevästi, ja erityisesti nuorten kohdalla pidän sitä äärimmäisen tärkeänä. Teini-ikään ja varhaisnuoruuteen liittyy paljon kasvukipuja, jotka myös voivat aiheuttaa hämmennystä, ahdistuneisuutta ja masennusta.

Ministeri Grahn-Laasonen: Miten te näette koulujen tilanteen? Usein kuulee, että opettajien aika kuluu usein paljon muuhun kuin nimenomaiseen opettamiseen. Miten me voisimme lisätä psykiatrista tukea myös kouluihin, [Puhemies koputtaa] jotta voitaisiin puuttua nopeasti näihin ongelmiin?

16.33 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin on tässä salissa jo todettu sekin, että myös murrosikäisten nuorten kohdalla kaivataan sitä vanhemmuutta ja vastuunottoa ja rajojen asettamista. Se luo turvallisuuden tunnetta ja tukee kasvua ja kehitystä, ja samaa tehtävää voi tukea myöskin koulut omalta osaltaan. Meillä on kouluissa kuraattoreja, psykologeja opettajien työn tukena, ja sen lisäksi on rakennettu moniammatillisia yhteyksiä, joiden kautta voidaan myös ohjata nuoria avun tarpeeseen. Sen lisäksi meillä on matalan kynnyksen nuorisotoimintaa ja paljon harrastustoimintaa, mutta se kysymys on varmasti myöskin monesti siitä hetkestä, siitä kohtaamisesta, että onko sellaista osaamista puuttua, tunnistaa.

Aiemmin mainittiin esimerkiksi tämä viiltelyongelma, että osataanko tunnistaa, osataanko reagoida, kohdata nuori, ottaa puheeksi asioita, ja siinä meillä on varmasti kehittämisen paikkaa myös esimerkiksi opettajien täydennyskoulutuksen kautta. Mutta moniammatillisessa yhteistyössä näen kyllä olevan sellaisen ratkaisun, joka voi tuoda lyhyelläkin aikavälillä lisää resursseja tähän työhön.

16.34 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pahoillani siitä uutisesta, että laki ei ole tulossa enää eduskuntaan. Me olisimme tarvinneet mielenterveyslain uudistuksen. Strategia on toki tärkeä asia, mutta nämä nuoret ovat jo aikuisia sen toteutusvaiheessa. Heitä se ei valitettavasti enää auta.

Onneksi emme kuitenkaan nyt kuitanneet tätä tärkeää asiaa sillä, että valtaosa nuorista voi hyvin. Vaikka se on hyvä asia, on erittäin tärkeää, että me uskallamme puhua niistä nuorista, jotka apua tarvitsevat. Olemme nostaneet esille sen, että läheteiden määrä on noussut ja resurssien määrä on pysynyt samana. Näin ei voi jatkossa olla. Olemme myöskin kuulleet ammattilaisilta, että he pitävät kiinni hoitotakuusta, mutta ensimmäisen kerran jälkeen hoitoon voi tulla pitkä tauko. Tämä on kestänytöntä. Millä voimme nyt nopeasti paikata ne puutteet, jotka jäävät lainsäädännön uudistamisella [Puhemies koputtaa] toteuttamatta?

16.35 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kommentoida tätä vielä kerran esiin nostamaanne lainsäädän-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2018 vp

nön puutetta. Oppositio, niin kuin koko eduskunta, on vaatinut hyvää lainsäädäntöä, ja sosiaali- ja terveysvaliokunta on avoimesti kertonut myös valtavasta työruuhkasta. Nämä kaksi seikkaa olivat vaikuttamassa myös arviooni siitä, että haluan tuoda sellaista lainsäädäntöä, joka on mielenterveysongelmaisten ja -potilaiden kannalta taatusti parempi. Olen siitä pahoillani siltä osin, että minäkin olisin halunnut tuoda tuon lain mutta realiteetit tulivat valmistelussa vastaan.

Mitä tulee siihen, mitä voimme tehdä: Suomessa on vuosia niin maakunta-, kunta-, sairaanhoitopiiri- kuin eduskuntatasolla keskusteltu rakenteista. Se iso ratkaisu vielä antaa odotuttaa itseään. Olen aivan varma, että yksi ratkaisu myös täällä mielenterveyden palveluketjun äärellä on se, että perustason sosiaalipalveluiden ja terveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon vastuuhartiat muuttuvat yhteisiksi. Sillä voidaan parhaiten vaikuttaa siihen hoitoketjuun. Me emme voi luvata [Puhemies koputtaa] ihmisille automaattisesti [Puhemies: Aika!] valtavaa määrää lisää resursseja mutta niiden [Puhemies koputtaa] uudelleenjakamisen kyllä voimme.

Kysymyksen käsittely päättyi.